

BABALARINA EZİYET EDEN İKİ KARDEŞİN İTİRAFI

Lydia'daki vo

Babalarına eziyet eden iki kardeşin, üzerine itiraflarını yazıp tapınağa diktirdikleri kabartmalı ve kamalı stelin alt parçası (İ.S. 205).

İkanik Kula bölgesi (Katakekaumene) ile, Phrygia'daki Apollon Lairbenos tapınağı arazisinde

(Çal-Bahadınlar) ele geçen ve "itiraf" (*confessio*) adı verilen bir yazıt grubu eskiçağ tarihçilerinin yoğun ilgisini çekmektedir. İ.S. 2-3. yüzyıllara tarihlenen bu yazıtlar, bir günah işleyip de tanrılar tarafından cezalandırılan bazı kişilerin, bilerek ya da bilmeyerek işledikleri günah(lar)a ilişkin itiraflarıdır. Yöre insanları, tapınakların herkesin görüp okuyabileceği bir yerinde teşhir edilen bu itirafları ile tanrılarının öfkesini yatıştıracaklarına ve tanrısal cezanın affedileceğine inanıyorlardı. Şimdiye kadar ele geçen 250 civarındaki Grekçe itiraf yazıtı sayesinde, Anadolu'nun kırsal yörelerindeki yerel dinlere, geleneklere ve ekonomik yapıya ilişkin önemli ayrıntıları öğrenmek mümkün olmaktadır.

İtiraf yazıtlarına ilişkin en önemli örneklerden biri, Kula'nın Gölde köyünde (antik Kollyda) bulunarak Manisa Müzesi'ne taşınan büyük bir adak taşıdır. Bu taşın üzerinde şunlar yazılıdır:

«290 yılının (= İ.S. 205) Panemos (= Nisan) ayında: Tryphon'un oğulları Ammianos ile Hermogenes (tapınağa) giderek tanrı Men Motyllites'e ve Zeus Sabazios'a ve Artemis Anaitis'e ve tanrılarının Büyük Senatosuna ve Meclisine ve ayrıca köy (yetkililerine) ve Kutsal Dernek'e (Hieros Doumos) tanrılarının kendilerine merhamet edip etmeyeceklerini sordular. Çünkü onlar, tanrılarının büyük gücüne inanan babalarını etkisiz hale getirdiler. Ama babaları onları (hiç) affetmedi. Onlar da, babalarının ölümünden sonra bu taşın üzerine, bir zamanlar babalarının da yaptığı gibi, "hiç kimse, hiçbir zaman tanrıları küçümsememelidir" diye yazdılar ve tanrılara dua ederek diktiler».

Ammianos ile Hermogenes'in babalarına nasıl ve neden bir fiziksel müdahalede bulduklarını bilmiyoruz. Onlar belki, aileye ait bir taşınmazın satışını ya da bağışını yapmaya veya kendilerinin de rol aldıkları bir suçun itirafa hazırlanan babalarını engellemek istemişlerdi. Eğer yazıtın üst kısmına yontulan ve bir hayvanın saldırısına uğrayan ve elindeki kalkanı ile birlikte yere düşmekte olan erkek figürü baba Tryphon'u temsil ediyorsa, oğullarının ona işkence düzeyinde bir baskı uyguladıklarını söylemek mümkündür.

Anlaşılan, babalarının ölümünden sonra yaptıklarından pişmanlık duyan ve daha da önemlisi tanrılarının öfkesinden korkan iki genç, başta yerel tanrılar (Motylla'lı Men, Zeus Sabazios ve Artemis Anaitis) olmak üzere, çevredeki bütün otoritelerin önerileri doğrultusunda böyle bir itirafta bulunmuşlardı. Bununla "tanrılarının öfkesini" yatıştırdılar mı, bilmiyoruz. Ama bildiğimiz şu ki, volkanik bölgenin (Katakekaumene) tanrıları, aile büyüklerine yapılan bu türden saygısızlıkları asla hoş karşılamazlardı. Örneğin, "**annesini Menophila'yı kızdıran Polykhronios lanetine uğrayan Apollonios**" (İ.S. 2-3. yüzyıl), "**annesinin**" (İ.S. 146), "**annesinin**"

kaynanasını küçümseyen Trophimos

” (İ.S. 2-3. yüzyıl), “

annesine el kaldıran ve ona kötü davranan Glykon

” (İ.S. 224) ve “

amcasını etkisiz hale getirip hapseden Demainetos

” (İ.S. 57) gibi bazı "günahkarlar" tanrılar tarafından cezalandırılmışlar ve affedilmek için bu saygısızlıklarını itiraf etmek zorunda bırakılmışlardı.

[H. Malay](#)

□ □

KISA KAYNAKÇA:

P. Herrmann - H. Malay, *New Documents from Lydia*, Wien 2007, no. 85.

A. Chaniotis, "Epigraphic Bulletin for Greek Religion (EBGR 2007)", *Kernos* 23, 2010, 300-1.